انتظار چیست؟

منتظر کیست؟

واحد پژوهش انتشارات مسجد مقدس جمکران

بسم الله الرحمن الرحیم

انتظار چیست ؟ منتظر کیست ؟

نویسنده:

واحد تحقیقات مسجد مقدس جمکران

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

انتظار چیست، منتظر کیست؟

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور : انتظار چیست؟ منتظر کیست؟/ مولف واحد پژوهش مسجد مقدس جمکران .

مشخصات نشر : قم: مسجد مقدس جمکران ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری : ۶۱ ص.

شابک : ۴۰۰۰ریال ؛ ۵۰۰۰ ریال چاپ سوم ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۳-۰۵۴-۷:

یادداشت : چاپ دوم.

یادداشت : چاپ سوم: ۱۳۸۸.

موضوع : محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- غیبت

موضوع : مهدویت-- انتظار

شناسه افزوده : مسجد جمکران (قم). واحد پژوهش

شناسه افزوده : مسجد جمکران (قم)

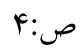
رده بندی کنگره : BP۲۲۴/۴/الف۷۸۵ ۱۳۸۸

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۶۴۲

شماره کتابشناسی ملی : ۱۲۳۹۳۱۸

ص:۱

اشاره

مقدمه

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«...مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ مِنْ اَصْحابِ اْلقائِمِ علیه السلام فَلْيَنْتَظِرْ وَلْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَمَحاسِنِ اْلاَخْلاقِ، وَهُوَ مُنْتَظِرٌ. فَإِنْ ماتَ وَقامَ اْلقائِمُ بَعْدَهُ، كانَ لَهُ مِنَ اْلاَجْرِ مِثْلُ اَجْرِ مَنْ اَدْرَكَهُ، فَجِدُّوا وَانْتَظِرُوا هَنيئاً لَكُمْ أَيَّتُهَا اْلعِصابَهُ اْلمَرْحُومَهُ»؛(۱)

«هرکس که دوست دارد از یاران قائم علیه السلام باشد، باید انتظار کشیده و از گناه پرهیز کند و اخلاقش نیکو باشد، در حالی که منتظر است. پس اگر چنین کسی پیش از قیام، مرگش فرا رسد پاداشی دارد مثل پاداش کسی که امام عصرعلیه السلام را درک کرده باشد. پس کوشش کنید و انتظار بکشید، که گوارایتان باد ای گروه مورد رحمت.»

ص:۹

۱- ۱. الغیبه، ص ۲۰۷، ح ۱۶؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۰، ح ۵۰.

جامعه منتظر، جامعه پویا!

عظمت وجودی و ابعاد مختلف شخصیت حضرت صاحب الامرعلیه السلام موجب شده که در طول بیش از هزار سالی که از غیبت کبری می گذرد، گروه های مختلف مردم با توجّه به گرایش های خاص اعتقادی، اجتماعی و فرهنگی که داشته اند، از منظر خود به تحلیل شخصیت آن حضرت در جهان هستی بپردازند و تنها درک و تصور خود از این موضوع را مطابق با واقع و تصور صحیح از شخصیت آن یگانه هستی تلقی کند.

در این راستا جمعی از اصحاب سیر و سلوک و رهروان طریق عرفان با مطرح نمودن موضوع خلیفه اللّه و انسان کامل و نیز نقشی که حجت الهی در جهان هستی دارد تنها به جنبه فرا طبیعی آن وجود مقدس توجّه کرده و از سایر جنبه ها غفلت نموده اند.

دسته ای دیگر از مسلمانان توجّه خود را تنها معطوف به جنبه طبیعی آن وجود مقدس نموده و ضمن طرح نقشی که آن حضرت به عنوان امام و پیشوای مردم به عهده دارند هیچ گونه مسؤولیتی را در عصر غیبت متوجه مردم ندیدند و تنها تکلیف مردم را دعا برای فرج آن حضرت دانستند تا حضرت بیایند و امور مردم را خود اصلاح کنند.

عدّه ای هم ضمن توجّه به جنبه فرا طبیعی و طبیعی وجود مقدّس

ص:۱۰

امام عصرعلیه السلام تمام همّ و غم خود را متوجه ملاقات با آن حضرت ساخته و تنها وظیفه خویش را توسل به آن حضرت برای نیل به دیدار آن وجود اقدس، می دانند.

امّا در این میان، گروهی دیگر با در نظر گرفتن همه ابعاد مذکور به مطرح نمودن معنای صحیح انتظار پرداخته و در صدد تعیین وظیفه و نقش مردم در دوران غیبت برآمدند.(۱)

شاید بتوان امام خمینی قدس سره را به عنوان بارزترین چهره از این گروه یاد کرد. ایشان در صحیفه نور با صراحت به نقد و بررسی برداشت های مختلفی که از مسأله انتظار وجود دارد پرداخته و دیدگاه خود را در این زمینه چنین مطرح ساختند:

«البته این پرکردن دنیا از عدالت را ما نمی توانیم بکنیم، اگر می توانستیم می کردیم. امّا ما چون نمی توانیم بکنیم ایشان باید بیایند. الان عالم پر از ظلم است ... (اگر) ما بتوانیم جلوی ظلم را بگیریم، باید بگیریم، تکلیفمان است. قرآن و ضرورت اسلام ... تکلیف ما کرده است که باید برویم همه کار را بکنیم،... چون نمی توانیم بکنیم باید او بیاید... امّا ما باید فراهم کنیم کار را، فراهم کردن اسباب این است که کار را نزدیک بکنیم، که مهیا بشود عالم برای آمدن حضرت علیه السلام...»(۲)

در جایی دیگر نیز می فرمایند: «انتظار فرج، انتظار قدرت اسلام

۱- ۲. شناخت هستی، ص ۹۱.

۲- ۳. همان ص ۹۲؛ صحیفه نور {مجموعه رهنمودهای امام خمینی رحمه الله}ج ۲۰، ص ۱۹۸ و ۱۹۹.

است. باید کوشش کنیم تا قدرت اسلام در عالم تحقق پیدا کند و مقدمات ظهور ان شاء اللّٰه تهیه شود.»(۱)

ما در صدد آن هستیم تا ضـمن بررسـی مفهوم، اهمیّت و ضرورت، فضیلت و آثار انتظار، به برخی از وظایف شیعیان و منتظران واقعی حضرت بقیه اللّٰه علیه السلام در عصر غیبت بپردازیم. به امید آن که خود از منتظران و عاملان واقعی باشیم ان شاء اللّٰه.

۱- ۴. همان، ج ۷، ص ۲۵۵.

فصل اول

انتظار

ص:۱۳

تعریف انتظار

انتظار چیست؟ انتظاری که این همه از آن سخن به میان می آید یعنی چه؟!

تعریف لغوی

انتظار در لغت به معنای درنگ در امور، نگهبانی، چشم به راه بودن و نوعی امید داشتن به آینده است.(۱)

تعریف اصطلاحی

عالم بزرگوار آیت اللّه موسوی اصفهانی مؤلف «مکیال المکارم» می فرماید:

«وهو کیفیّه نفسانیّه ینبعث منها التّهیّو لما تنتظره، وضدّه الیأس فکلّما کان الانتظار اشدّ کان التّهیّو آکد...».(۲)

ص:۱۵

۱- ۵. التحقیق فی کلمات القرآن، ج ۱۲، ص ۱۶۶.

۲- ۶. مکیال المکارم، ج ۲، ص ۲۳۵.

انتظار حالتی است روحی و نفسانی که موجب آمادگی برای آنچه انتظارش را می کشند، می شود. و ضد آن یأس و ناامیدی است. پس هرقدر انتظار شدیدتر باشد آمادگی نیز بیشتر خواهد بود... .

مفهوم انتظار

امام خمینی قدس سره در باره مفهوم انتظار می فرمایند: «انتظار فرج، انتظار قدرت اسلام است و باید کوشش کنیم تا قدرت اسلام در عالم تحقق پیدا کند و مقدمات ظهور ان شاء اللّٰه تهیه شود».(۱)

اهمیّت و ضرورت انتظار

اعتقاد به مهدی موعودعلیه السلام به عنوان امام غایب و مصلح جهانی از ویژگی های مهم تفکر شیعی است. از همین رو در این تفکر، انتظار آن منجی از اهمیت و جایگاه خاصی برخوردار بوده و بخش عظیمی از معارف شیعی را به خود اختصاص داده است.

در تفکر شیعی انتظار مهدی موعودعلیه السلام با ویژگی هایی که برای آن بیان شده همواره به عنوان یکی از اصول مسلّم اعتقادی مطرح بوده و در روایات امامان شیعه علیهم السلام بر ضرورت آن تصریح و تأکید شده است. ذیلاً به برخی از روایات به عنوان نمونه اشاره می شود.

۱- ۷. صحیفه نور، ج ۷، ص ۲۵۵.

۱ – محمد بن ابراهیم نعمانی معروف به شیخ مفید از علما و محدثین قرن چهارم در کتاب «الغیبه» به سند خود از ابوبصیر روایت نموده است که روزی امام صادق علیه السلام خطاب به اصحاب خود فرمودند:

«اَلا اُخْبِرکُمْ بِما لایَقْبَلُ اللّه عَزّوَجلّ، مِنَ اْلعِبادِ عَمَلاً إلّا بِهِ؟

فَقُلْتُ : بلی؛

فَقالَ : شَهادَهُ أنْ لا اِلهَ اِلاّ اللّه، وَأَنّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَاْلاِقْرارُ بِما اَمَرَ اللّه، وَاْلوِلایَهُ لَنا، وَالْبَرائَهُ مِنْ اَعْدائِنا – یَعنِی اْلاَئِمَّه خاصَّهً – وَالتَّسْلِیمُ لَهُمْ، وَاْلوَرَعُ، وَاْلاِجْتِهاد وَالطُّمَأْنِینَهُ، وَاْلاِنْتِظارُ لِلْقائِمِ علیه السلام...».(۱)

«...آیا شما را خبر ندهم به چیزی که خداوند عزّوجلّ هیچ عملی را جز به وسیله آن از بندگان قبول نمی کند؟!

گفتم: آری.

فرمود: گواهی دادن به این که هیچ کس شایسته پرستش، جز خداوند نیست و این که محمّدصلی الله علیه وآله بنده و فرستاده اوست، و اقرار کردن به آنچه خداوند به آن امر فرموده، و ولایت ما و بیزاری از دشمنان ما – اهل بیت علیهم السلام – و تسلیم شدن در برابر دستورات آنان و پرهیزگاری و اجتهاد (کوشش) و صبر و انتظار برای آمدن قائم علیه السلام...».

ص:۱۷

۱- ۸. الغیبه، ص ۲۰۷، ح ۱۶؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۰، ح ۵۰.

همان طور که ملاحظه می فرمایید، انتظار مهدی موعودعلیه السلام از مواردی شمرده شده که اعمال بندگان بدون آن پذیرفته نمی شود.

۲ - شیخ صدوق قدس سره در کتاب «کمال الدین و تمام النّعمه» به سند خود از «عبدالعظیم حسنی» روایت می کند که گفت: بر مولای خود امام جوادعلیه السلام وارد شدم و می خواستم از ایشان در باره قائم سؤال کنم که آیا مهدی علیه السلام خود اوست یا کسی غیر اوست؟!

پس آن حضرت، خود شروع به سخن گفتن کرده و به من فرمودند:

«یا اَبا اْلقاسِم! اِنّ اْلقائمَ علیه السلام مِنّا هُوَ اْلمَهْدیّ اَلذّی یَجِب أَنْ یَنْتَظِرَ فِی غَیبَتِهِ، وَیُطاع فِی ظُهُورِهِ، وَهُوَ الثّالث مِنْ وُلْدِی...»؛(۱)

«ای ابوالقاسم! به درستی که قائم علیه السلام از ماست و اوست مهدی؛ کسی که واجب است انتظار کشیدن او در زمان غیبتش، و واجب است اطاعتش وقتی که ظهور فرمود، و او سومین (نسل) از فرزندان من است.»

روایت یاد شده و بسیاری از روایات دیگر که در این مقاله جای طرح آن نیست، بر لزوم و ضرورت بلکه وجوب انتظار حضرت مهدی موعودعلیه السلام در دوران غیبت دلالت می کنند.

۱- ۹. کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۷۰، ح ۱، باب ۳۶.

فضیلت انتظار

حال باید دید، انتظار که این همه مورد تأکید قرار گرفته و یکی از شرایط اساسی اعتقاد در تفکر شیعی محسوب می شود، چه فضیلت و پاداشی دارد؟

در روایات رسیده از ائمه اطهارعلیهم السلام آن چنان منزلت و مقامی برای منتظران مهدی موعودعلیه السلام بیان شده که انسان را به شگفتی وا می دارد، که آیا ممکن است چنین عمل به ظاهر ساده ای این همه فضیلت و پاداش داشته باشد ؟!!

تا بدانجا که امام جوادعلیه السلام فرمودند:

«...اَفضَلُ اَعْمالِ شیعَتنا اِنْتِظار اْلفَرج...»؛(۱)

«برترین اعمال شیعیان ما انتظار فرج (مهدی موعودعلیه السلام)است.»

البته با اندکی تأمّل و توجّه به فلسفه انتظار و وظایف منتظران واقعی سرّ این همه فضیلت روشن خواهد شد. چه این که در نبوی شریف آمده است:

«اَفْضَلُ اْلاَعْمال اَحْمَزُها»(۲)

و شاید سرّ این فضیلت بزرگ، سختی و مشقّتی باشد که در انتظار واقعی نهفته است، والاّ صرف ادّعای انتظار که مشکل و دشوار نیست.

در اینجا به روایاتی چند از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله و ائمه معصومین علیهم السلام

۱- ۱۰. همان، ج ۲، ص ۷۱، ادامه حدیث ۱، باب ۳۶.

۲- ۱۱. مجمع البحرین، ص ۲۹۷؛ در انتظار ققنوس، ص ۲۷۸.

پیرامون فضیلت انتظار و منزلت و مقامی که برای منتظران واقعی مصلح جهانی بیان شده است، اشاره می کنیم. شاید تذکری باشد برای نگارنده و خواننده، به امید این که از منتظران حقیقی قدوم آن منجی عالم بشریّت باشیم ان شاء اللّه.

۱ - از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده که پیامبرصلی الله علیه وآله فرموده است:

«اَفْضَلُ اْلعِبادَه اِنْتِظارُ اْلفَرَج...»؛(۱)

«بهترین عبادت ها، انتظار فرج است.»

۲ - امام سجادعلیه السلام به ابا خالد می فرمایند:

«...یا اَبا خالِد! اِنّ أَهْل زَمان غیبَتِه القائِلین بأمامَتِهِ، وَالْمُنْتَظِرین لِظُهوُرِه، أَفْضَل مِنْ اَهْل کُلّ زَمان...»؛(۲)

«اهل زمان غیبت او (امام مهدی علیه السلام) که معتقد به امامت او و منتظران ظهور او هستند، برتر از اهل هر زمانی هستند...».

۳ - مرحوم صدوق از امام صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت بعد از معرفی فرزندش امام موسی بن جعفرعلیه السلام و این که امام مهدی علیه السلام که کامل کننده دوازده امام است از صلب اوست، فرمودند:

«...اَلْمُنْتَظِر لِلثّانِی عَشَر مِنْهُمْ کَالشّاهِرِ سَیْفَهُ بَیْنَ یَدَیْ رَسوُلِ اللَّهِ صلی الله علیه وآله یَذُبُّ عَنْهُ...»؛(۳)

۱- ۱۲. همان، ج ۱، ص ۵۳۷، ح ۶، باب ۲۵.
۲- ۱۳. منتخب الاثر فی الامام الثانی عشرعلیه السلام، ص ۳۰۵.
۳- ۱۴. همان، ج ۲، ص ۶، ح ۵، باب ۳۳.

«کسی که منتظر دوازدهمین آنان باشد، مانند کسی است که شمشیرش را از غلاف بیرون کشیده و پیش روی رسول خداصلی الله علیه وآله از آن حضرت دفاع می نماید.»

۴ - در همان کتاب نیز به نقل از امام صادق علیه السلام در روایت دیگری در فضیلت منتظران چنین آمده است:

«...یا اَبابَصیر! طُوبی لِشیعَهِ قائِمِناعلیه السلام اَلمُنتظِرین لِظهُورِهِ فِی غَیبَتِهِ، وَالْمُطیعِینَ لَهُ فِی ظُهوُرِهِ، اُولئِک اُولِیاءُ اللَّهِ اَلذّین لاخَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلاهُمْ یَحْزَنُون»؛(۱)

«ای ابابصیر! خوشا به حال شیعیان قائم ما، کسانی که در غیبتش منتظِر ظهور او هستند، و در حال ظهورش نیز فرمانبردار اویند. آنان اولیای خدا هستند که نه ترسی بر آن هاست و نه اندوهگین می شوند».

۵ - مرحوم مجلسی روایتی به سند خود از «فیض بن مختار» نقل می کند که در آن روایت امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«مَنْ ماتَ مِنْکُمْ وَهُوَ مُنْتَظِرٌ لِهذا اْلاَمْر کَمَنْ هُوَ مَعَ اْلقائِم علیه السلام فِی فُسْطاطِهِ.

قالَ: ثُمّ مَکَثَ هَنِیئه، ثُمّ قالَ : لا، بَلْ کَمَنْ قارَعَ مَعَهُ بِسیفِهِ، ثُمَّ قالَ: لا، وَاللَّه کَمَنْ اسْتُشْهِدَ مَعَ رَسوُل اللَّه صلی الله علیه وآله»؛(۲)

۱- ۱۵. همان، ج ۲، ص ۳۹، ح ۵۴، باب ۳۳.

۲- ۱۶. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۶، ح ۱۸.

«راوی می گوید: امام صادق علیه السلام فرمودند: هرکس از شما بمیرد در حالی که منتظر این امر (ظهور امام عصر) باشد، همانند کسی است که با حضرت قائم علیه السلام در خیمه اش بوده باشد. سپس حضرت چند لحظه ای درنگ کرده، آن گاه فرمودند: نه، بلکه مانند کسی است که در خدمت آن حضرت شمشیر بزند. سپس فرمودند: نه، به خدا قسم همچون کسی است که در رکاب رسول خداصلی الله علیه وآله شهید شده باشد».

با توجّه به روایات فوق و این که ما شیعیان انتظار ظهور آن وجود شریف را می کشیم و خود را منتظر حضرت علیه السلام می دانیم، به بررسی وظایف منتظران در دوران سخت و حیرت انگیز غیبت می پردازیم. امّا بجاست ابتدا به بررسی برداشت های نادرست و متفاوت از انتظار فرج که توسط امام راحل عظیم الشأن صورت گرفته بپردازیم، سپس وظایف حقیقی منتظران واقعی را از نظر این بزرگ مرجع عالم تشیّع و به نقل از روایات ائمه معصومین علیهم السلام بیان کنیم.

فصل دوم

اشاره

ص:۲۳

برداشت های انحرافی از انتظار

رهبر فقیـد انقلاـب اسـلامی در یکی از بیانات خود در دیـدار با مسؤولین وزارت پست و تلگراف به مناسـبت نیمه شـعبان سال ۱۳۶۷ ه.ش، برداشت هـای متفـاوتی که از موضـوع «انتظـار فرج» شـده است را دسـته بنـدی کرده و به شـرح ذیـل مورد نقـد و بررسی قرار می دهند:

دیدگاه انحرافی اوّل

اولین دیـدگاه در باب موضوع «انتظار فرج» که حضـرت امام خمینی قدس سـره به طرح آن می پردازند، دیدگاه کسانی اسـت که تکلیف مردم در زمان غیبت را تنها دعا برای تعجیل فرج حضرت حجّت علیه السلام می دانند.

«بعضی ها انتظار فرج را به این می دانند که در

ص:۲۵

مسجد، در حسینیّه و در منزل بنشینند و دعا کنند و فرج امام زمان علیه السلام را از خدا بخواهند. این ها مردم صالحی هستند که یک همچو اعتقادی دارند، بلکه بعضی (یکی) از آن ها را که من سابقاً می شناختم بسیار مرد صالحی بود، یک اسبی هم خریده بود، یک شمشیری هم داشت و منتظر حضرت صاحب علیه السلام بود. این ها به تکالیف شرعی خودشان هم عمل می کردند و نهی از منکر هم می کردند و امر به معروف هم می کردند، لکن همین، دیگر غیر از این کاری ازشان نمی آمد و به فکر این هم که یک کاری بکنند نبودند».(۱)

دیدگاه انحرافی دوم

دیدگاه دوّمی که حضرت امام خمینی قدس سره بدان اشاره می کنند؛ بسیار شبیه به دیدگاه اوّل است، با این تفاوت که در دیدگاه دوّم به طور کلّی وظیفه ای که هر فرد مسلمان نسبت به جامعه خود دارد به فراموشی سپرده شده و حتی از امر به معروف و نهی از منکر هم غفلت شده است:

«دسته دیگری بودند که انتظار فرج را می گفتند؛ این

۱- ۱۷. صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۹۶؛ مجله انتظار، ش ۱، ص ۱۲، ۱۳.

است که ما کار نداشته باشیم به این که در جهان چه می گذرد، بر ملّت ها چه می گذرد، بر ملّت ما چه می گذرد، به این چیزها ما کار نداشته باشیم، ما تکالیف خودمان را عمل می کنیم، برای جلوگیری از این امور هم خود حضرت بیایند ان شاء اللّه درست می کنند، دیگر ما تکلیفی نداریم، تکلیف ما همین است که دعا کنیم ایشان بیایند و کاری به کار آنچه در دنیا می گذرد یا در مملکت خودمان می گذرد نداشته باشیم. این ها یک دسته ای، مردمی بودند که صالح بودند (ظاهراً)...».(1)

نقد امام خمینی قدس سره بر دو دیدگاه (۱و۲)

امام خمینی قدس سره در ادامه بیاناتشان به نقد و بررسی دو دیدگاه یاد شده پرداخته و می فرمایند:

«ما اگر دستمان می رسید و قدرت داشتیم باید برویم تمام ظلم ها و جورها را از عالم برداریم، تکلیف شرعی ماست، منتها ما نمی توانیم. این که هست این است که حضرت علیه السلام عالم را پر می کند از عدالت، نه (این که) شما دست بردارید از این تکلیفتان، نه این که شما دیگر تکلیف ندارید».(2)

ص:۲۷

۱- ۱۸. همان.

۲- ۱۹. همان، ج ۲۰، ص ۱۹۷.

دیدگاه انحرافی سوم

سوّمین برداشت از مفهوم «انتظار» که در بیانات حضرت امام قدس سره بدان اشاره شده است، برداشت کسانی است که به استناد روایاتی که در آن ها آمده است؛ حضرت قائم (ارواحنا له الفداء) زمانی ظهور می کنند که دنیا پر از فساد و تباهی شده باشد، می گویند: ما نباید در زمان غیبت با انحراف ها و مفاسدی که در جامعه وجود دارد کاری داشته باشیم، بلکه باید جامعه را به حال خود بگذاریم تا به خودی خود زمینه ظهور حضرت فراهم شود:

ص:۲۸

«یک دسته ای می گفتند که خوب! باید عالم پر معصیت بشود تا حضرت بیاید. ما باید نهی از منکر نکنیم، امر به معروف هم نکنیم تا مردم هرکاری می خواهند بکنند، گناه ها زیاد بشود تا فرج نزدیک بشود».(۱)

دیدگاه انحرافی چهارم

دیدگاه چهارم به شکلی افراطی تر همان برداشت گروه سوم را مطرح ساخته و معتقد است که ما نه تنها نباید جلوی معاصی و گناهانی که در جامعه وجود دارد را بگیریم، بلکه باید به آن ها دامن بزنیم تا زمینه ظهور حضرت حجّت علیه السلام هر چه بیشتر فراهم شود:

«یک دسته ای از این بالاتر بودند می گفتند: باید دامن زد به گناه ها، دعوت کرد مردم را به گناه تا دنیا پر از جور و ظلم شود و حضرت علیه السلام تشریف بیاورند. این هم دسته ای بودند که البته در بین این دسته منحرف هایی هم بودند، اشخاص ساده لوح هم بودند، منحرف هایی هم بودند که برای مقاصدی به این (امر) دامن می زدند».(۲)

نقد امام خمینی قدس سره بر دو دیدگاه (۳و۴):

حضرت امام قدس سره دو دیدگاه اخیر را به شدّت مورد انتقاد قرار داده و در ادامه سخنانشان می فرمایند:

«...یعنی خلاف ضرورت اسلام، خلاف قرآن! این معنا که ما دیگر معصیت بکنیم تا حضرت صاحب علیه السلام بیاید! حضرت صاحب علیه السلام که تشریف می آورند برای چه می آیند؟! برای این که گسترش بدهند عدالت را، برای این که حکومت را تقویت کنند، برای این که فساد را از زمین ببرند. ما خلاف آیات شریفه قرآن دست از نهی از منکر برداریم، دست از امر به معروف برداریم و توسعه بدهیم گناهان را برای این که حضرت بیایند. حضرت بیایند چه می کنند؟! حضرت می آیند می خواهند همین کارها را بکنند. الآن دیگر ما هیچ

۱- ۲۰. همان، ج ۲۰، ص ۱۹۶؛ مجله انتظار، ش ۱، ص ۱۳.

۲- ۲۱. همان، و مجله انتظار، ش ۱، ص ۱۳.

تکلیفی نـداریم ؟ دیگر بشـر تکلیفی نـدارد ؟ بلکـه تکلیفش ایـن است که دعـوت کنـد مردم را به فسـاد ؟! به حسب رأی این جمعیّت که بعضـی هایشان بازیگرند و بعضـی هایشان نادان، این است که ما باید بنشینیم دعا کنیم به صدام! هرکسی نفرین به صـدام کنـد، خلاـف امر کرده اسـت، برای این که حضـرت دیر می آینـد!! و هر کسـی دعـا کنـد به صـدام، برای این که، این (صـدام) فسـاد زیاد می کنـد. ما بایـد دعا گوی آمریکا باشـیم، دعا گوی شوروی باشـیم، و دعا گوی اذنابشان، از قبیل صـدام باشـیم و امثال این ها، تا این که این ها عالم را پر کنند از جور و ظلم و حضرت تشریف بیاورند! بعد حضرت تشریف بیاورند، چه کننـد ؟! حضـرت بیاینـد که ظلم و جور را بردارنـد، همـان کـاری که مـا می کنیم و ما دعا می کنیم که ظلم و جور باشـد، حضرت می خواهند همین را بردارند...».(۱)

دیدگاه انحرافی پنجم

آخرین دیدگاهی که حضرت امام قدس سره در بیانات خود به آن

۱- ۲۲. همان، ج ۲، ص ۱۹۷؛ مجله انتظار، ش ۱، ص ۱۴.

می پردازند، دیدگاه کسانی است که هر اقدامی برای تشکیل حکومت در زمان غیبت را خلاف شرع دانسته و عقیده دارند که این عمل با نصوص روایات مغایر است:

«یک دسته دیگری بودند که می گفتند که هر حکومتی اگر در زمان غیبت محقق بشود، این حکومت باطل و برخلاف اسلام است. آن ها مغرور بودند، آن هایی که بازیگر نبودند، مغرور بودند به بعض روایاتی که وارد شده است بر این امر؛ که هر علَمی بلند شود قبل ظهور حضرت، آن علَم، علَم باطل است. آن ها خیال کرده بودند که ... هر حکومتی باشد، در صورتی که آن روایات، که هرکس علَم بلند کند، علَم مهدی به عنوان مهدویت (خود) بلند کند. حالا ما فرض می کنیم که یک همچو روایاتی باشد، آیا معنایش این است که ما تکلیفمان دیگر ساقط است ؟!(۱)

نقد امام خمینی قدس سره بر دیدگاه پنجم

و در ادامه نیز (امام امت) اضافه می فرمایند:

«این هایی که می گویند که هر علَمی بلند بشود... خیال کردند که هر حکومتی باشد این بر خلاف انتظار فرج است، این ها نمی فهمند چی دارند می گویند، این ها تزریق کرده اند بهشان، که این حرف ها را بزنند، نمی دانند دارند چی چی می گویند، حکومت نبودن

ص:۳۱

۱- ۲۳. همان.

یعنی این که همه مردم به جان هم بریزند، بکشند هم را، بزنند هم را، از بین ببرند، بر خلاف نص آیات الهی رفتار بکنند. ما اگر فرض می کردیم دویست تا روایت هم در این باب داشتند، همه را به دیوار می زدیم برای این که خلاف قرآن است. اگر هر روایتی بیاید که نهی از منکر را بگوید نباید کرد، این را باید به دیوار زد. این گونه روایت قابل عمل نیست ...».(۱)

در جایی دیگر امام راحل قدس سره می فرمایند:

« ارزش دارد که انسان در مقابل ظلم بایستد و مشتش را گره کند و توی دهنش بزند و نگذارد که این قدر ظلم زیاد بشود، این ارزش دارد. ما تکلیف داریم آقا! این طور نیست که حالا که منتظر ظهور امام زمان علیه السلام هستیم، پس دیگر بنشینیم در خانه هامان، تسبیح را دست بگیریم و بگوئیم عَجّل عَلی فَرَجِه.

عجّل با کار شما باید تعجیل بشود. شما باید زمینه را فراهم کنید برای آمدن او و فراهم کردن این است که مسلمین را با هم مجتمع کنید همه با هم بشوید، ان شاء اللّه ظهور می کند ایشان».(۲)

دیدگاه صریح امام خمینی قدس سره در مورد انتظار (فصل الخطاب)

حضرت امام خمینی قدس سره در پایان بررسی دیدگاه های یاد شده، نظر خود در باب مفهوم انتظار فرج را به صراحت مطرح کرده، می فرمایند:

۱- ۲۴. همان، ج ۲۰، ص ۱۹۸.

۲- ۲۵. همان، ج ۱۸، ص ۱۹۵؛ مجلّه انتظار، ش ۱، ص ۱۵.

«...البته این پر کردن دنیا را از عدالت، این را ما نمی توانیم بکنیم، اگر می توانستیم می کردیم امّا چون نمی توانیم بکنیم ایشان باید بیایند. الان عالم پر از ظلم است، شما یک نقطه هستید در عالم، عالم پر از ظلم است، (اگر) ما بتوانیم جلوی ظلم را بگیریم، باید بگیریم، تکلیفمان است. ضرورت اسلام و قرآن تکلیف ما کرده است که باید برویم همه کار را بکنیم. امّا نمی توانیم بکنیم، چون نمی توانیم بکنیم باید او بیاید تا بکند، امّا (ما) باید فراهم کنیم کار را، فراهم کردن اسباب این است که کار را نزدیک بکنیم، کار را همچو بکنیم که مهیّا بشود عالم برای آمدن حضرت علیه السلام.»(۱)

فرمایش امام راحل یادآور حدیث شریف نبوی صلی الله علیه وآله است که می فرمایند:

«...یَخْرُجُ ناسٌ مِنَ الْمَشْرِقِ فَیُوَطِئُونَ لِلْمَهْدِی علیه السلام یَعْنِی سُلْطانه»؛(۲)

«بله، انتظار فرج از منظر امام خمینی قدس سره مفهومی جز آمادگی فردی، اجتماعی و ... در جهت زمینه سازی تشکیل حکومت جهانی و دولت کریمه حضرت ولی عصرعلیه السلام ندارد و این همان

۱- ۲۶. همان، ج ۲۰، ص ۱۹۸.

۲- ۲۷. صحیح ابن ماجه، ج ۲، «ابواب الفتن، در باب خروج المهدی علیه السلام»؛ منتخب الاثر، ص ۳۷۵، باب ۴۰.

چیزی است که در فرهنگ و تفکر شیعی به آن اشاره شده و در احادیث معصومین علیهم السلام از آن سخن رفته است».

اینجاست که هر فرد منصفی بر نقش بزرگ و مؤثر امام راحل در احیای اندیشه انتظار صحیح اعتراف نموده و اقرار خواهد کرد، که هیچ حرکتی در طول دوران غیبت کبری به اندازه حرکت رهایی بخش امام خمینی قدس سره در راستای زمینه سازی ظهور حضرت بقیّه اللَّه الاعظم (ارواحنا له الفداء) تأثیر نداشته است.

به امید روزی که این انقلاب اسلامی کم نظیر یا بی نظیر، به انقلاب جهانی حضرت صاحب الامرعلیه السلام متصل شود و چشمان بی رمق و منتظِر شیعه به جمال دلربای یوسف فاطمه علیها السلام روشن گردد ان شاءاللَّه.

با اندکی توجّه به نقد و بررسی آراء و نظریات امام راحل از لابلای بیانات گهر بار حضرتش کم و بیش و وظایف واقعی منتظران قدوم منجی عالم بشریّت از قبیل؛ اصلاح فردی، اجتماعی، زمینه سازی حکومت جهانی حضرت و ... رهنمون می شویم.

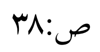
اکنون نوبت آن رسیده که به بررسی وظایف شیعه در دوران غیبت کبری پرداخته و با الهام گیری از روایات ائمه معصومین علیهم السلام در حدّ مجال این مقاله برخی از آن ها را برای خوانندگان عزیز بیان نماییم.

فصل سوم

وظایف و تکالیف منتظران

ص:۳۵

مقدمه

در این که شیعیان در طول دوران غیبت کبری رها نبوده، وظایف و تکالیفی دارند شک و تردیدی وجود ندارد، امّا بحث روی تعداد و نوع تکالیف و وظایف آن هاست، که در این زمینه سخنان بسیاری مطرح شده، تا بدانجا که در برخی از کتب تا هشتاد وظیفه برای منتظران برشمرده اند.(۱)

لکن از آنجا که این مقاله گنجایش ذکر و تبیین همه وظایفی را که در عصر غیبت به عهده شیعیان نهاده شده ندارد، به اهم وظایف منتظران می پردازیم. ان شاء اللّه که خود از عاملین به وظایف و تکالیف باشیم.

ص:۳۹

۱- ۲۸. ر.ك؛ مکیال المکارم فی فوائد الدعاء القائم علیه السلام، ج ۲، ص ۱۸۰ - ۵۷۵.

تحصیل شناخت صفات و ویژگی های امام عصرعلیه السلام

اشاره

اولین و مهم ترین وظیفه هر شیعه و منتظِر، آن است که ابتداء منتظَر - یعنی کسی که انتظارش کشیده می شود - را بشناسد، و معرفت او و صفات و ویژگی هایش را کسب نماید.

این مطلب به اندازه ای اهمیّت دارد که در روایات فریقین (شیعه و سنّی) از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله و ائمه هدی علیهم السلام آمده است:

«مَنْ ماتَ وَلَمْ یَعْرِفْ اِمامَ زَمانِهِ ماتَ مِیتَةً جاهِلِیَّةً»؛(۱)

«هرکس بمیرد و امام زمانش را نشناسد، به مرگ جاهلی مرده است.»

در روایتی دیگر که مرحوم کلینی به سند صحیح از «فضیل بن یسار» و به نقل از امام باقرعلیه السلام در اصول کافی آورده، چنین آمده است:

«عَنْ فُضَیل بْن یَسار قالَ: سَمِعْتُ اَبا جَعْفَرعلیه السلام یَقُولُ: مَن ماتَ وَلَیْسَ لَهُ اِمام فَمِیتَته مِیتَةً جاهلیّةً، وَمَنْ ماتَ وَهُوَ عارِفٌ لِامامِهِ لَمْ یَضُّره، تَقدّم هذا اْلاَمْر اَوْ تَأخّر وَمَنْ ماتَ وَهُوَ عارِفٌ لِامامِهِ، کانَ کَمَنْ هَوَ مَعَ اْلقائِم علیه السلام فی فُسْطاطِهِ»؛(۲)

«فضیل بن یسار: شنیدم که حضرت اباجعفر (امام محمد باقرعلیه السلام)، می فرمودند: هرکس در حالی که امامی نداشته باشد بمیرد، مُردنش، مردن جاهلیّت است و هرکس در حالی که امامش را شناخته است بمیرد، پیش افتادن و یا تأخیر این امر (دولت آل محمّدعلیهم السلام) به او ضرر نمی رساند، و هرکس بمیرد در حالیکه امامش را شناخته باشد، همچون کسی است که در خیمه قائم علیه السلام با آن حضرت بوده باشد».

در این زمینه دانشمند فرزانه صاحب «کتاب مکیال المکارم» چنین می فرمایند:

«شناخت امام به دلیل عقل و نقل ثابت و لازم است».

دلیل عقل

چون آن حضرت امامی است که اطاعتش واجب می باشد، و کسی که اطاعتش واجب است باید حقّانیّتش را شناخت، تا با شخص دیگری که مدّعی مقام آن جناب است، اشتباه نگردد، بنابراین شناخت و معرفت مولایمان حضرت حجّت علیه السلام واجب است ... .

دلیل نقل

شیخ صدوق قدس سره از حضرت ابوالحسن موسی بن جعفرعلیه السلام روایت کرده، که فرمود: هرکس در چهار چیز شک

کند به تمام آنچه خدای تبارک و تعالی نازل فرموده کفر ورزیده است ... یکی از آن ها: شناختن امام در هر زمان؛ از جهت شخص و صفات اوست.(۳)

دقّت و توجّه به محتوای ادعیه ای که به خواندن آن ها در دوران غیبت سفارش بسیار شده است، نیز انسان را به اهمیّت شناخت امام و حجّت الهی هدایت می کند، چنان که در یکی از دعاهای معروف و معتبر که شیخ صدوق قدس سره آن را در کتاب «کمال الدّین» به نقل از زراره از امام صادق علیه السلام آورده می خوانیم:

«...قالَ: یا زُراره! إنْ اَدْرَکْتَ ذلِکَ الزّمان فَأَدِمْ هذا الدّعاءَ(۴): اَللّهُمَ عَرِّفْنِی نَفْسَکَ، فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی نَفْسَکَ لَمْ اَعْرِفْ نَبِیَّکَ، اَللّهُمَ عَرِّفْنِی رَسُولَکَ فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی رَسُولَکَ لَمْ اَعْرِفْ حُجَّتَکَ، اَللّهُمّ عَرِّفْنِی حُجَّتَکَ فَإِنَّکَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِی حُجَّتَکَ ضَلَلْتُ عَن دِینِی...».(۵)

(اللّهمّ لا تَمِتْنِی مِیتَةً جاهِلِیَّةً وَلا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی...)؛(۶)

بار الها! خودت را به من بشناسان که اگر خودت را به من نشناسانی رسولت را نخواهم شناخت، بار الها! رسولت را به من بشناسان که اگر فرستاده ات رابه من نشناسانی حجّت تو را نخواهم شناخت، بار الها! حجّت خود را به من بشناسان که اگر حجّتت را به من نشناسانی از دینم گمراه می گردم، (خداوندا! مرا

۱- ۲۹. بحار الانوار، ج ۸، ص ۳۶۸ و ج ۳۲، ص ۳۲۱؛ ینابیع الموده، ج ۳، ص ۳۷۲؛ شناخت هستی بخش، ص ۹۸.

۲- ۳۰. اصول کافی، کتاب الحجّه، ج ۱، ص ۳۷۱، ح ۵.

۳- ۳۱. مکیال المکارم، ج ۲، ص ۱۸۱.

۴- ۳۲. در بعضی از نسخ «فَاَلْزِمْ هَذا اَلدُّعاء» آمده است.

۵- ۳۳. کمال الدّین، ج ۲، ص ۱۷، باب ۳۳، ح ۲۴.

۶- ۳۴. در بعضی از نسخ جمله داخل پرانتز را نیز اضافه دارد، ر.ک؛ منتخب الاثر، ص ۶۳۷.

به مرگ جاهلیت نمیران و دلم را - از حق - پس از آن که هدایتم فرمودی منحرف نگردان...).

مؤلّف محترم کتاب «مکیال المکارم»، مقصود از « معرفت امام علیه السلام» را که در روایات مورد تأکید قرار گرفته، چنین شرح می دهند:

«بدون تردید مقصود از شناختی که امامان ما - که درودها و سلام های خداوند بر ایشان باد - ما را نسبت به امام زمانمان امر فرموده اند؛ شناختن آن حضرت است آن چنان که هست، به گونه ای که (این شناخت) سبب سالم ماندنمان از شبهه های دشمنان و ملحدین گردد و مایه نجاتمان از گمراه ساختن افترا زنندگان شود، و چنین شناختی جز به دو امر حاصل نمی گردد:

یکی: شناخت شخص امام علیه السلام به نام و نسبت.

دوّم: شناخت صفات و ویژگی های او.

و باید دانست که به دست آوردن این دو شناخت از اهم واجبات می باشد... .(1)

البته امر دوّمی که در کلام یاد شده به آن اشاره شده، در عصر ما از اهمیّت بیشتری برخوردار بوده، و در واقع این نوع شناخت است که می تواند در زندگی فردی و اجتماعی منتظران منشأ اثر و تحوّل باشد؛ زیرا اگر کسی حقیقتاً به صفات و ویژگی های امام عصرعلیه السلام و نقش

۱- ۳۵. مکیال المکارم، ج ۲، ص ۱۸۵، بخش ۸.

و جایگاه آن حضرت در عالم هستی و فقر و نیاز خود نسبت به او واقف شود، هرگز از یاد و نام آن حضرت غافل نمی شود.(۱)

نکته مهمّی که باید مدّ نظر داشت این است که شناخت و معرفت واقعی نسبت به امام و حجّت خدا جز با عنایت خداوند حاصل نمی شود، همان طور که در دعای «اللّهمّ عرّفِنِی نفسک...» ملاحظه فرمودید باید از درگاه خداوند توفیق معرفت حجّتش را تقاضا و استدعا کرد تا در سایه آن از گمراهی رهایی یافت. این مطلب را از روایتی که در اصول کافی، مرحوم کلینی به سند خویش از «محمّد بن حکیم» نقل کرده، می توان دریافت. در این روایت چنین آمده است:

«عَن مُحمّد بن حکیم، قالَ: قلتُ لأَبی عَبْداللَّه علیه السلام: اَلْمَعْرِفَهُ مِنْ صُنعِ مَن هیَ؟

قالَ: مِن صُنع اللَّه، لیسَ لِلْعِبادِ فِیها صُنعٌ».(۲)

محمّد بن حکیم می گوید، به امام صادق علیه السلام عرض کردم: معرفت و شناخت، ساخت کیست؟

فرمودند: ساخت خداست، بندگان در ساخت آن نقشی ندارند.

پیوند با مقام ولایت و امامت

پس از اهمیّت شناخت و معرفت نسبت به امام علیه السلام و واجب الاطاعه بودنش، نوبت به پیوند و عهد با مقام ولایت می رسد که از وظایف

۱- ۳۶. شناخت هستی بخش، ص ۱۰۰.

۲- ۳۷. اصول کافی، {کتاب التوحید}، ج ۱، ص ۱۶۳، ح ۲.

مهم ّهر شیعه منتظر است، و ایـن مطلب در روایـات بسـیاری مـورد سـفارش و تأکیـد قرار گرفته است: که به برخی از آن ها تمسّک می جوییم:

ابو زینب نعمانی ٠ در کتاب «الغیبه» روایتی را در این زمینه آورده است:

«عَن بُریدِ بْن مُعاویه العِجْلی، عَن اَبی جَعفَر مُحمّد بْن عَلیّ الباقِر علیه السلام فِی قوله عزَّوَجَلّ:

«إِصْبِروا وَصابِروُا وَرابِطوُا وَاتّقوُاللَّه لَعَلَّكُمْ تُفْلِحوُنْ...».(۱)

فقال علیه السلام: اِصْبِروا عَلی اَداءِ الْفَرائِض، وَصابِروُا عَدوَّكُمْ، وَرابِطوُا إِمامكُم المُنتَظَر»؛(۲)

«برید بن معاویه می گوید: امام باقرعلیه السلام در تفسیر آیه شریفه «اِصْبِروُا...» فرمودند:

بر انجام واجبات صبر کنید و در مقابل دشمنانتان پایداری داشته باشید، و پیوند خود را با امام منتظرتان مستحکم نمایید».

روایات دیگری نیز به همین مضـمون از امام صادق و امام کاظم علیهما السـلام وارد شده است که به جهت اختصار از ذکر آن ها صرف نظر می کنیم.(۳)

این که می بینیم در روایت های متعددی، ائمه علیهم السلام شیعیان خود خود

۱- ۳۸. سوره آل عمران، آیه ۲۰۰.
۲- ۳۹. الغیبه، ص ۲۰۶، ح ۱۳؛ بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۱۹، ح ۱۴.
۳- ۴۰. ر.ک؛ البرهان فی التفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۳۴، ح ۲.

را به تجدید عهد و بیعت با امام زمان خود سفارش کرده و از آن ها خواسته اند که در آغاز هر روز و حتّی بعد از هر نماز واجب، دعای عهد بخوانند، همه نشان از اهمیّت پیوند (و میثاق) دائمی شیعیان با مقام عظمای ولایت و حجّت خدا دارد.

یکی از مشهورترین دعاهای عهد، دعایی است که مرحوم سیّد بن طاووس آن را در کتاب ارزشمند «مصباح الزائر» به نقل از امام صادق علیه السلام روایت کرده و در ابتدای آن آمده است:

«مَن دَعاء إلیَ اللَّه تَعالی اَرْبَعینَ صَباحاً بِهذا اْلعَهْد کانَ مِنْ اَنْصارِ قائِمِناعلیه السلام فَإِنْ ماتَ قَبْلَه اَخْرَجهُ اللَّه تَعالی مِنْ قَبْرِه، وَأَعْطاهُ بِکُلِ ّکَلِمهٍ أَلْف حَسَنه، وَمَحا عَنْهُ أَلْف سیِّئَهٍ»؛(۱)

«هرکس چهل بامداد، خدا را با این عهد بخواند، از یاران قائم ما خواهد بود، پس اگر پیش از (ظهور) قائم علیه السلام از دنیا برود، خداوند تعالی او را از قبرش خارج می سازد (تا قائم علیه السلام را یاری دهد)، و خداوند به شماره هر کلمه (از آن) هزار حسنه به او عطا کند و هزار بدی را از او بر طرف می سازد».

به دلیل اهمیّت و اعتبار مضمون این دعای شریف در اینجا بخشی از آن را نقل می کنیم:

بعد از ذکر خدا و درود و صلوات بر امام غائب علیه السلام چنین آمده است:

۱- ۴۱. مصباح الزائر، ص ۴۵۵؛ بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۱۱۱؛ شناخت هستی بخش، ص ۱۰۴.

«...اَللّهُم اِنّی اُجَدِّدُ لَهُ فِی صَبیحَهِ یَومِی هذَا وَما عِشْتُ مِنْ اَیّام حَیاتِی عَهْداً وَ عَقْدَاً وَبیْعَهً لَهُ فِی عُنُقِی لا اَحُولُ عَنْها وَلا اَزُولُ اَبَداً اَللّهُمّ اجْعَلْنِی مِن اَنْصارِهِ وَاَعْوانِهِ وَالذّابِینَ عَنْهُ وَالْمُسارِعِینَ اِلَیهِ فِی قَضاءِ حَوائِجِهِ وَالْمُمْتَثِلِینَ لاَوامِرِهِ وَنَواهِیهِ وَالْمحامِینَ عَنْهُ وَالسّابِقِینَ اِلی اِرادَتِهِ وَالْمُسْتَشْهَدِینَ بَیْنَ یَدَیْهِ...»؛(۱)

«بار خدایا! من در بامداد این روز و تمام دوران زندگانی ام، عهد و عقد و بیعتی را که از آن حضرت برگردن دارم با او تجدید می کنم، که هرگز ازآن عهد و بیعت برنگردم و برآن پایدار بمانم.

بار خدایا! مرا از انصار و یاران آن حضرت و مدافعان از حریم مقدّس او، شتابندگان در پی انجام مقاصدش و امتثال کنندگان دستورات و اوامر و نواهی اش، و حمایت کنندگان از وجود شریفش، و سبقت جویان به سوی خواسته اش و شهید شدگان در رکاب و در حضور حضرتش قرار ده (امّین یارب العالمین)».

دقّت در عبارت های بالا می تواند تصویری روشن از مفهوم عهد و پیمان با امام و حجّت زمان به ما ارائه دهد، عهد و پیمانی ناگسستنی برای یاری و نصرت امام زمان خود و اطاعت مخلصانه، تا پای جان از اوامر و نواهی او.

۱- ۴۲. همان.

به راستی اگر هر شیعه منتظر، در آغاز هر روز با حضور و توجّه، چنین عهد و میثاقی را با امام و مقتدای خویش تجدید نماید، هرگز تن به سستی، ذلّت، خواری، ظلم، بی عدالتی و گناه نخواهد داد؟!

آیا هرگز به رضای مولای خود بی اعتنایی می کند؟! و به گناه و معصیت آلوده می شود؟!

مسلّماً خیر. بدون هیچ شکّی اگر در جامعه ای چنین فرهنگی حاکم شود و همه فقط به دنبال رضای امام خویش باشند، آن جامعه هرگز دچار بحران و تهاجم فرهنگی، از خود بیگانگی، یأس و ناامیدی و انحطاط نخواهد شد.

این نکته در جای خود ثابت است، که اگر همه ما(شیعیان منتظر)، با همدلی و وحدت دست بیعت و یاری به سوی مولای خود دراز کنیم و بر نصرت او اتّفاق داشته باشیم و از گناه دوری کنیم، فرَج مولایمان را قریباً درک خواهیم نمود، و برای همیشه از ظلم و ظلمت رهایی خواهیم یافت.

چنان که در توقیع (نامه) شریف امام عصرعلیه السلام به شیخ مفیدقدس سره چنین آمده است:

«...وَلَو اَنَّ اَشْیاعَنا، وَفَّقَهُمُ اللَّه لِطاعَتِهِ، عَلی اِجْتِماعٍ مِنَ اْلقُلوُب فِی اْلوَفاءِ بِاْلعَهْدِ عَلَیْهِمْ، لَما تَأَخَّرَ عَنْهُمْ اْلیُمْن

بِلِقائِنا وَلَتَعَجَّلَتْ لَهُمُ السَّعادَه بِمُشاهِدَتِنا عَلی حَقِ ّ الْمَعْرِفَه وَصِدْقِها مِنْهُمْ بِنا...»؛(۱)

«...اگر شیعیان ما که خداونـد آنان را در اطاعتش یاری دهـد، در وفای عهد و پیمانی که از ایشان گرفته شده یکدل و مصـمم باشـند، نعمت لقاء و دیـدار ما از آنان به تأخیر نمی افتـد و سعادت دیدار ما برای آن ها با معرفت کامل و راستین نسبت به ما تعجیل می گردد...».

گفتم که روی ماهت از ما چرا نهان است؟

گفتا: تو خود حجابی، ورنه رخم عیان است

گفتم که از که پرسم جانا نشان کویت؟

گفتا نشان چه پرسی، آن کوی بی نشان است

تهذیب نفس و خودسازی

یکی دیگر از وظایف مهم شیعیان منتظر، تهـذیب نفس و آراسـتن خود به اخلاق و رفتار نیکو می باشـد، که در این زمینه نیز روایاتی چند از ائمه اطهارعلیهم السلام وارد شده و مورد تأکید قرار گرفته است.

در روایتی که نعمانی قدس سره به سند خود از امام صادق علیه السلام نقل کرده، آمده است:

۱- ۴۳. احتجاج، ج ۲، ص ۶۰۲؛ بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۷.

« عَن أَبی بَصِیر، عَنْ أَبی عَبْداللّه علیه السلام... قالَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ یَکوُنَ مِنْ أَصْحابِ اْلقائِم علیه السلام، فَلْیَنْتَظِر، وَلْیعمَلْ بِالْوَرَعِ وَمَحاسِنِ اْلاَخْلاق، وَهُوَ مُنْتَظِرٌ، فَأِنْ ماتَ وَقامَ الْقائِمَ علیه السلام بَعْدَهُ کانَ لَهُ مِنَ اْلاَجْرِ مِثْل اَجْرِ مَن اَدْرَکهُ، فَجِدّوُا وَانْتَظِروا، هَنِیئاً لَکُمْ اَیَّتُهَا اْلاِصابَه اْلمَرْحُومَه»؛(۱)

«... هرکس دوست دارد از یاران حضرت قائم علیه السلام باشد، باید که انتظار بکشد، و در این حال پرهیزکاری کند و اخلاق و رفتار نیک داشته باشد، در حالی که منتظر باشد، پس چنانچه بمیرد و پس از مرگش قائم علیه السلام قیام کند، پاداش او همچون پاداش کسی خواهد بود که آن حضرت را درک کرده باشد، پس تلاش کنید و در انتظار بمانید، گوارا باد برای شما ای گروه مشمول رحمت خداوند.

موضوع خودسازی و تهذیب نفس از چنان اهمیّتی برخوردار است که در توقیع شریف امام عصرعلیه السلام به شیخ مفیدقدس سره که ذیلاً به آن اشاره شده، سبب و عامل محروم گشتن شیعیان از دیدار حجّت خدا و طولانی شدن غیبت، اعمال ناپسند و گناهان برخی از شیعیان شمرده شده است:

«...فَما یَحْبِسُنا عَنْهُمْ اِلّا ما یَتَّصِلُ بِنا مِمّا نَکْرهُهُ، وَ لا نُؤثِرُهُ مِنْهُمْ»؛(۲)

۱- ۴۴. الغیبه، ص ۲۰۷، ح ۱۶؛ معجم الاحادیث الامام المهدی علیه السلام، ج ۳، ص ۴۱۷، ح ۹۷۰.

۲- ۴۵. احتجاج، ج ۲، ص ۶۰۲.

«...پس تنها چیزی که ما را از آنان (شیعیان) پنهان می دارد، همانا چیزهای (اعمال) ناپسند و ناخوشایندی است که از ایشان به ما می رسد و خوشایند و مورد پسند ما نیست و از آنان انتظار نمی رود.

همچنین در بعضـی از اخبار آمـده است که اعمال شـیعیان مسـتمراً به امام زمان علیه السـلام عرضه می شود و اشـراف کامل بر اعمال و رفتار ما دارند، لذا بایستی بسیار مراقب اعمال و رفتار خود باشیم.

چنان که در همان توقیع شریف آمده است:

«فَاِنّا نُحیطُ عِلْماً بِاَنْبائِکُمْ وَ لا یَعْزِب عَنّا شَیٌ مِنْ اَخْبارِکُمْ»؛(۱)

«ما بر اخبار و احوال شما آگاهیم و احاطه داریم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نمی ماند».

کسب آمادگی برای ظهور (زمینه سازی)

یکی دیگر از وظـایف منتظران در زمـان غیبت کسب آمـادگی هـای همه جـانبه برای ظهور آن منجی عالم است که به فرموده حضرتش، امر ظهور به یکباره محقق می شود و شاید فرصت از دست برود، آن گاه پشیمانی سودی ندارد.

۱- ۴۶. همان، ج ۲، ص ۵۹۸.

توقیع شریف حضرت بقیهاللّٰه علیه السلام به شیخ مفیدقدس سره را با دقّت ملاحظه کنید:

«...فَلْیَعْمَلْ کُلُّ امْرِی ءٍ مِنْکُمْ بِما یَقْرَبُ بِهِ مِنْ مَحَبَّتِنا وَلْیَتَجَنَّبْ ما یُدْنِیهِ مِنْ کِراهِیَّتِنا وَسَخَطِنا، فَإِنَّ اَمْرَنا بَغْتَةً فُجْأَةً حِینَ لا تَنْفَعُهُ تَوْبَةٌ وَلایُنَجِّیهِ مِنْ عِقابِنا نَدَمٌ عَلی حَوْبَةٍ»؛(۱)

«امام عصرعلیه السلام در توقیع شریف فرمودند: پس هریک از شما (شیعیان) باید آنچه را که موجب دوستی ما می شود، پیشه خود سازد، و از هر آنچه موجب خشم و ناخشنودی ما می گردد، دوری گزیند. زیرا فرمان ما (امر ظهور) به یکباره وناگهانی فرا می رسد، و در آن زمان توبه و بازگشت برای او سودی ندارد و پشیمانی از گناه نمی تواند او را از کیفر و عقاب ما نجات بخشد».

در حدیثی دیگر که مرحوم نعمانی در کتاب «الغیبه» به سند خود از امام صادق علیه السلام نقل کرده، در رابطه باتهیه سلاح و آمادگی ظاهری نیز چنین آمده است:

«...لیَعِدَنَّ اَحدکُم لِخُروجِ الْقائِم علیه السلام وَلَو سَهْماً فَإِنَّ اللَّهَ تَعالی إِذا عَلِمَ ذلِك مِنْ نِیَّتِهِ، رَجَوتُ لَانْ یَنسی فِی عُمْرِهِ حَتّی

---

۱ – ۴۷. همان، ج ۲، ص ۵۹۹؛ بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۶.

یدْرِکَهُ (فَیَکوُن مِنْ اَعْوانِهِ و اَنْصارِهِ)»؛(۱)

«...هر یک از شما باید که برای خروج حضرت قائم علیه السلام (سلاحی) مهیّا کند هر چند که یک تیر باشد، که خدای تعالی هرگاه بداند که کسی چنین نیّتی دارد، امیدوارم عمرش را طولانی کند تا آن حضرت را درک کند (و از یاران و همراهانش قرار گیرد ان شاء اللّه)».

البتّه به نظر می رسد که شاید مراد از تهیّه سلاح ولو به یک تیر، آمادگی شیعیان باشد.

اصلاح جامعه (امر به معروف و نهی از منکر):

یکی از تکالیف مهم و عمده دینی، امر به معروف و نهی از منکر است. با این دو عمل است که احکام و واجبات الهی برقرار می ماند و جامعه دینی، از انحرافات به ویژه تهاجم فرهنگی عصر ما رهایی می یابد.

همچنین می دانیم که رضا و خشنودی حضرت مهدی موعودعلیه السلام، در آن است که به «معروف» عمل شود و از «منکر» دوری شود؛ بنابراین، انسان منتظر، نمی تواند در این باره بی تفاوت باشد.

بزرگ ترین امر کننده به معروف و نهی کننده از منکر، در روزگار

۱- ۴۸. الغیبه، ص ۳۲۰، ح ۱۰.

ظهور، خود حضرت حجّت علیه السلام است، پس چگونه ممکن است که جامعه منتظِر، خشنودی حضرت مهدی علیه السلام را نخواهد، و در این بُعد، به حضرتش اقتدا نکند، و به او تشبّه نجوید؟!

در حدیث شریف نبوی صلی الله علیه وآله چنین آمده است:

«طُوبی لِمَنْ اَدْرَکَ اَلقائِمِ علیه السلام اَهْلِ بَیْتِی، وَهُوَ مُقْتَدٍ بِهِ، قَبْل قِیامِهِ...»؛(۱)

«خوشا به حال کسی که قائم اهل بیتم را قبل از قیامش (در زمان غیبتش) در حالی که به او اقتدا کرده باشد درک کند».

و شاخص مهمّ این اقتدا، امر به معروف و نهی از منکر کردن، و اصلاح جامعه و آمادگی داشتن برای اجرای احکام الهی است.

انتظار کشیدن فرج و صبر کردن

انتظار بدون صبر و پایداری در برابر مشکلات، معنی پیدا نمی کند و این در حقیقت انتظار نیست، زیرا روح و جوهر اصلی انتظار، مقاومت و صبر است.

در احادیث معصومین علیهم السلام همواره به انتظار فرجی که همراه با صبر باشد تأکید شده است.

۱- ۴۹. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۳۰؛ خورشید مغرب، ص ۲۷۲.

امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمایند:

«...إِسْتَعینوُا بِاللَّه وَاصْبِروُا، إِنَّ الأَرْضَ لِلَّهِ یُورِثُها مَنْ یَشآءُ مِنْ عِبادِهِ وَالْعاقِبَهُ لِلْمُتَّقِین»؛(۱)

«...از خدا کمک بگیرید و صبر کنید، که زمین از آن خدا است و به هر کس که بخواهد آن را به وراثت می دهد(او را وارث زمین می کند) و سر انجام (نیک) از آن پرهیز کاران است».

وعده حتمی الهی درباره وراثت صالحان (بر زمین)، در صورت صبر و استقامت، تحقق می پذیرد.

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«مِنْ دِینِ الْأَئِمَّهِ اَلْوَرَعْ... و اِنْتِظارُ الْفَرَجِ بِالصَّبْر»؛(۲)

«از دین ائمه علیهم السلام پرهیزکاری ... و انتظار فرج با صبر و شکیبایی است».

اطاعت از ولیّ فقیه در زمان غیبت

در دوران غیبت کبری، ارتباط مستقیم با امام عصرعلیه السلام مقدور نمی باشداز این رو می بایست برای آشنایی با دستورات قرآن و اهل بیت علیهم السلام به کارشناسان مسائل دینی که همان فقیهان وارسته و عادل و جامع الشّرایط هستند مراجعه نمود و علاوه بر مسائل دینی

۱- ۵۰. مکیال المکارم، ج ۲، ص ۱۹۵؛ عصر زندگی، ص ۲۹۰.

۲- ۵۱. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.

در موارد حکومتی نیز علاوه بر مسائل دینی به ولی فقیه که در رأس حکومت اسلامی است مراجعه نموده و تبعیت کنند.

در این باره امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«فَأَمَّا مَنْ کانَ مِنَ الفُقَهاءِ صائِناً لِنَفْسِهِ، حافِظاً لِدینِهِ، مُخالِفاً لِهَواهُ، مُطِیعاً لاَمْرِ مَوْلاهُ، فَلِلْعَوامُ أَنْ یُقَلِّدوهُ، وَذلِکَ لایَکوُنُ إِلاّ بَعْض فُقَهاءِ الشّیعِهِ لا جَمیعَهُم»؛(۱)

«و امّا هرکس از فقیهان که نفس خویش را نگهدارد، و دین خود را حفظ کند، و با خواسته های نفسانی خود مخالفت کند، و مطیع امر مولایش باشد، بر توده مردم (واجب) است که از او تقلید کنند، و این شامل بعضی از فقیهان شیعه می شود نه تمامی آن ها».

حضرت بقیه اللّه الاعظم علیه السلام در توقیع شریف به اسحاق بن یعقوب قدس سره چنین می فرمایند:

«...وَاَمَّا اْلحَوادِثِ اْلواقِعَهُ فَارْجِعوُا فِیها اِلی رُواهِ حَدیثِنا، فَاِنَّهُمْ حُجَّتِی عَلَیْکُمْ وَ اَنَا حُجَّهُ اللّه عَلَیْهُمْ...».(۲)

«...و امّا در حوادثی که بوقوع می پیوندد، به راویان حدیث ما (فقها) رجوع کنید که آنان حجّت من بر شما هستند، من نیز حجّت خدا بر آن ها هستم...».

ص:۵۴

۱- ۵۲. تفسیر الامام، منسوب به امام عسکری علیه السلام، ص ۳۰۰؛ فضایل المهدی علیه السلام، ص ۲۱.

۲- ۵۳. کمال الدیّن، ج ۲، ص ۲۳۸.

بـا توجّه به کثرت وظـایف منتظران، قـدوم بقیه اللّه الاعظم علیه السـلام و عـدم گنجایش این کتاب، به همین تعـداد از وظایف بسنده، و به تعدادی دیگر از وظایف شیعیان فهرست وار به عنوان تذکّر اشاره می کنیم.

سایر وظایف منتظران در زمان غیبت کبری (فهرست وار)

۱ – خواندن دعای فرج آن حضرت، با ادعیه وارده از سوی معصومین علیهم السلام.(۱)

۲ – اظهار اشتیاق به دیدار آن جناب؛ چنانچه در دعای عهد چنین آمده است:

«... اَللّهُمّ اَرِنی الطَّلْعَهَ الرَشیده وَالغُرَّهَ الحَمیدَه...».(۲)

۳ – برگزاری مجالس برای ذکر مناقب و فضایل آن حضرت.

۴ – اندوهگین بودن از فراق آن حضرت.

۵ – قیام هنگام شنیدن نام مخصوص آن حضرت (قائم).

۶ – مداومت به خواندن دعای غریق.

«یا اَللَّهُ، یا رَحْمنُ، یا رَحِیمْ، یا مُقَلِّبَ اْلقُلُوب ثَبِّتْ قَلِبی عَلی دِینِکْ».

۷ – خواندن دعای مخصوص در زمان غیبت که در مفاتیح الجنان نیز آمده است.(۳)

۱– ۵۴. ر.ک؛ مفاتیح الجنان.

۲– ۵۵. مفاتیح الجنان، ص ۸۹۴.

۳– ۵۶. همان، ص ۹۷۴.

۸ – شناختن علائم ظهور حضرت.

۹ – تسلیم بودن امر خدا و عجله نکردن در امر ظهور، که امام صادق علیه السلام فرمودند:

«عجله کنندگان هلاک گردند و تسلیم شدگان نجات یابند».(۱)

۱۰ – صدقه دادن برای سلامتی آن وجود شریف.

۱۱ – حج رفتن به نیابت آن حضرت و نیز فرستادن نایب از طرف حضرتش.

۱۲ – یاری کردن حضرت با رفتار و اعمالی که آن حضرت بر آن ها رضایت قلبی دارند.

۱۳ – زیارت کردن آن حضرت به زیارات وارده و آل یس.(۲)

۱۴ – صلوات و درود فرستادن بر آن حضرت.

۱۵ – هدیه کردن نماز و قرائت قرآن برای آن حضرت.

۱۶ – توّسل و طلب شفاعت از خداوند به وسیله آن حضرت.

۱۷ – استمداد و دادخواهی و عرض حاجت به آن حضرت، زیرا صاحب الامر هستند.

۱۸ – دعوت کردن مردم به سوی آن حضرت.

۱۹ – رعایت حقوق مادّی و معنوی آن حضرت.

۲۰ – حفظ اسرار آن حضرت و تقیّه از اشرار در مواقع مورد لزوم.

۱- ۵۷. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶۸.

۲- ۵۸. ر.ک؛ مفاتیح الجنان.

۲۱ – در خواست صبر از خداوند.

۲۲ – رعایت ادب در نام بردن آن حضرت.

۲۳ – عدم تعیین وقت ظهور، و تکذیب وقت گذاران و مدعیان ملاقات و ارتباط با حضرت.

۲۴ – تکذیب مدعیان نیابت خاصّه طبق توقیع شریف به آخرین نایب خاص خود.(۱)

امید است که این کتاب مختصر در نگارنده بیش از هر کس تأثیر گذاشته و موجب شود که از منتظران واقعی حضرت بقیه اللَّه الاعظم (ارواحنا له الفداء) بشویم ان شاء اللَّه.

پایان – ۱۵/۱۱/۱۳۸۴ ه ش

مطابق با ۵/ محرم الحرام /۱۴۲۶ ق

ص:۵۷

۱- ۵۹. برای اطلاع و استفاده بیشتر رجوع کنید به؛ کتاب «مکیال المکارم فی فوائد دعاء القائم علیه السلام» ج ۲، ص ۱۸۰ – ۵۷۵، که مفصلاً در این زمینه بحث کرده است.

کتابنامه

۱. قرآن کریم؛ ترجمه آیه اللّه العظمی مکارم شیرازی؛ چاپ قم: انتشارات مدرسه الامام علی بن ابیطالب علیه السلام،۱۳۷۸.

۲. مفاتیح الجنان؛ قمی، حاج شیخ عباس؛ ترجمه موسوی دامغانی؛ چاپ ۳، قم: انتشارات فاطمه الزهراءعلیها السلام، ۱۳۷۶.

۳. امام خمینی قدس سره، روح اله؛ صحیفه نور (مجموعه سخنرانی های امام قدس سره) ۲۱ جلدی؛ سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ چاپ ۲، تهران: انتشارات سازمان مدارك فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۶۹.

۴. بنیاد فرهنگی مهدی موعود، مرکز تخصصی مهدویت قم؛ مجله انتظار (فصلنامه)؛ ش ۱؛ هیئت تحریریه مجله؛ چاپ ۲، قم: بنیاد فرهنگی مهدی موعود، ۱۳۸۰.

۵. پور سید آقایی، سید مسعود و دیگران؛ تاریخ عصر غیبت

ص:۵۹

(درس نامه)؛ چاپ ۲، قم: مرکز حهانی علوم اسلامی/ دفتر تحقیقات، ۱۳۷۹

۶. تلافی، علی اکبر؛ فضایل المهدی؛ چاپ ۷، تهران: انتشارات نیک معارف، ۱۳۷۵.

۷. حکیمی، محمد رضا؛ خورشید مغرب؛ چاپ ۲۳، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۱.

۸. شفیعی سروستانی، ابراهیم؛ شناخت هستی بخش؛ ویراستار: پریوش دانش نیا؛ چاپ ۱، تهران:نشر موعود، ۱۳۷۸.

۹. صافی گلپایگانی، لطف اللّه؛ منتخب الاـثر فی الامـام الثـانی عشـر (عربی)؛ چـاپ ۲، قم: انتشـارات حضـرت معصومه علیها السلام، ۱۳۷۹ ش، ۱۴۲۱ق .

۱۰. صـدوق، ابو جعفر محمد بن علی بن الحسـین ابن بابویه قمی؛ کمال الدین و تمام النعمه؛ ۲ جلدی؛ ترجمه: منصور پهلوان، تحقیق: علی اکبر غفاری؛ چاپ ۱، قم: سازمان چاپ و نشر دار الحدیث، ۱۳۸۰.

۱۱. طبرسـی، ابی منصور احمـد بن علی بن ابیطالب از علماء قرن ۶؛ الاحتجاج؛ ۲ جلدی؛ تحقیق: شـیخ ابراهیم بهادری زیر نظر آیه اللّه سبحانی؛ چاپ ۲، قم: انتشارات اسوه، ۱۴۱۶ ق.

۱۲. عمیدی، سید ثامر هاشم؛ در انتظار ققنوس؛ ترجمه و تحقیق:

مهدی علیزاده؛ چاپ ۱، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی قدس سره، ۱۳۷۹.(ترجمه کتاب عربی المهدی المنتظر فی الفکر الاسلامی).

۱۳. کلینی، محمد بن یعقوب؛ اصول کافی؛ ۸ جلدی؛ تحقیق: علی اکبر غفاری؛ چاپ ۶، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۵.

۱۴. مجلسی، مولی محمد باقر؛ بحار الانوار؛ ج ۵۳، چاپ ۳، تهران: انتشارات المکتبه الاسلامیه، ۱۳۷۲.

۱۵. موسوی اصفهانی، سید محمد تقی؛ مکیال المکارم (فارسی)؛ ۲ جلدی؛ ترجمه: سید مهدی حائری قزوینی؛ چاپ ۱، قم: انتشارات برگ شقایق، ۱۳۸۰.

۱۶. نعمانی، ابی عبداللّٰه محمد بن ابراهیم؛ الغیبه (عربی)؛ تحقیق: فارس حَسّون کریم؛ چاپ ۱، قم: انوار الهدی، ۱۳۸۰.

۱۷. هیئه العلمیه فی مؤسسه المعارف الاسلامیه؛ معجم احادیث الامام المهدی؛ ۵ جلدی؛ زیر نظر شیخ علی کورانی و چند تن از فضلاء حوزه؛ چاپ ۱، قم: مؤسسه المعارف الاسلامیه، ۱۴۱۱ ق.

ص:۶۱

فهرست منشورات مسجد مقدّس جمکران

۱- قرآن کریم/چهار رنگ - گلاسه رحلی خط نیریزی / الهی قمشه ای

۲ - قرآن کریم/نیم جیبی (کیفی) خط عثمان طه / الهی قمشه ای

۳- قرآن کریم/وزیری (بدون ترجمه) خط عثمان طه

۴ - قرآن کریم/وزیری (ترجمه زیر، ترجمه مقابل) خط عثمان طه / الهی قمشه ای

۵- قرآن کریم/(وزیری، جیبی، نیم جیبی) خط نیریزی / الهی قمشه ای

۶- کلیات مفاتیح الجنان/عربی انتشارات مسجد مقدّس جمکران

۷ - کلیات مفاتیح الجنان/(وزیری، جیبی، نیم جیبی) خط افشاری / الهی قمشه ای

۸- منتخب مفاتیح الجنان/ (جیبی، نیم جیبی) خط افشاری / الهی قمشه ای

۹ - منتخب مفاتیح الجنان/ جیبی، نیم جیبی) خط خاتمی / الهی قمشه ای

۱۰ - نهج البلاغه/(وزیری، جیبی) سید رضی رحمه الله/محمد دشتی

۱۱ - صحیفه سجادیه ویرایش حسین وزیری/الهی قمشه ای

۱۲- ادعیه و زیارات امام زمان علیه السلام واحد پژوهش مسجد مقدّس جمکران

۱۳ - آئینه اسرار حسین کریمی قمی

۱۴ - آثار گناه در زندگی و راه جبران علی اکبر صمدی

۱۵- آخرین پناه محمود ترحمی

۱۶ - آخرین خورشید پیدا واحد تحقیقات

۱۷ - آشنایی با چهارده معصوم (۱و۲)/شعر و رنگ آمیزی سیّد حمید رضا موسوی

۱۸ - آقا شیخ مرتضی زاهد محمد حسن سیف اللهی

۱۹ - آیین انتظار (مختصر مکیال المکارم) واحد پژوهش

۲۰ – ارتباط با خدا واحد تحقیقات

ص:۶۳

۲۱ – از زلال ولایت واحد تحقیقات

۲۲ – اسلام شناسی و پاسخ به شبهات علی اصغر رضوانی

۲۳ – امامت، غیبت، ظهور واحد پژوهش

۲۴– امامت و غیبت از دیدگاه علم کلام علم الهدی / واحد تحقیقات

۲۵ – امامت و ولایت در امالی شیخ صدوق سیّد محمّد حسین کمالی

۲۶ – امام رضا، امام مهدی و حضرت معصومه علیهم السلام(روسی) آلمات آبسالیکوف

۲۷– امام رضاعلیه السلام در رزمگاه ادیان سهراب علوی

۲۸ – امام شناسی و پاسخ به شبهات علی اصغر رضوانی

۲۹ – انتظار بهار و باران واحد تحقیقات

۳۰– انتظار و انسان معاصر عزیز اللّه حیدری

۳۱ – اهّمیت اذان و اقامه محمد محمدی اشتهاردی

۳۲– با اولین امام در آخرین پیام حسین ایرانی

۳۳– بامداد بشریت محمد جواد مروّجی طبسی

۳۴ – بهتر از بهار/کودک شمسی (فاطمه) وفائی

۳۵ – پرچمدار نینوا محمد محمدی اشتهاردی

۳۶– پرچم هدایت محمد رضا اکبری

۳۷ – پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و تروریسم و خشنونت طلبی علی اصغر رضوانی

۳۸– پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و جهاد و برده داری علی اصغر رضوانی

۳۹ – پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و حقوق اقلیت ها و ارتداد علی اصغر رضوانی

۴۰ – پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و حقوق زن علی اصغر رضوانی

۴۱ - پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و صلح طلبی علی اصغر رضوانی

۴۲ - تاریخ امیر المؤمنین علیه السلام / دو جلد شیخ عباس صفایی حائری

۴۳- تاریخ پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله/دو جلد شیخ عباس صفایی حائری

۴۴- تاریخچه مسجد مقدس جمکران/(فارسی، عربی، اردو، انگلیسی) واحد تحقیقات

۴۵ - تاریخ سید الشهداءعلیه السلام شیخ عباس صفایی حائری

۴۶ - تجلیگاه صاحب الزمان علیه السلام سید جعفر میرعظیمی

۴۷- تشرف یافتگان (چهار دفتر) میرزا حسین طبرسی نوری

ص:۶۴

۴۸- جلوه های پنهانی امام عصرعلیه السلام حسین علی پور

۴۹ – چهارده گفتار ارتباط معنوی با حضرت مهدی علیه السلام حسین گنجی

۵۰ – چهل حدیث /امام مهدی علیه السلام در کلام امام علی علیه السلام سید صادق سیدنژاد

۵۱- چهل حدیث برگزیده از پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله احمد سعیدی

۵۲- حضرت مهدی علیه السلام فروغ تابان ولایت محمد محمدی اشتهاردی

۵۳ – حکمت های جاوید محمد حسین فهیم نیا

۵۴- ختم سوره های یس و واقعه واحد پژوهش

۵۵ – خزائن الاشعار (مجموعه اشعار) عباس حسینی جوهری

۵۶- خورشید غایب (مختصر نجم الثاقب) رضا استادی

۵۷- خوشه های طلایی (مجموعه اشعار) محمد علی مجاهدی (پروانه)

۵۸- دار السلام شیخ محمود عراقی میثمی

۵۹ – داستان هایی از امام زمان علیه السلام حسن ارشاد

۶۰ – داغ شقایق (مجموعه اشعار) علی مهدوی

۶۱- در انتظار منجی (روسی) آلمات آبسالیکوف

۶۲ – در جستجوی نور صافی، سبحانی، کورانی

۶۳ – در کربلا چه گذشت؟ (ترجمه نفس المهموم) شیخ عباس قمی / کمره ای

۶۴- دفاع از حریم امامت و ولایت(مختصر شب های پیشاور) کریم شنی

۶۵ – دلشده در حسرت دیدار دوست زهرا قزلقاشی

۶۶ – دین و آزادی محمّد حسین فهیم نیا

۶۷- رجعت یا حیات دوباره احمد علی طاهری ورسی

۶۸ – رسول ترک محمد حسن سیف اللهی

۶۹ – روزنه هایی از عالم غیب سید محسن خرّازی

۷۰- زیارت ناحیه مقدّسه واحد تحقیقات

۷۱- سحاب رحمت عباس اسماعیلی یزدی

۷۲- سخنرانی مراجع در مسجد جمکران واحد پژوهش مسجد مقدّس جمکران

۷۳- سرود سرخ انار الهه بهشتی

۷۴- سقّا خود تشنه دیدار طهورا حیدری

ص:۶۵

۷۵ – سلفی گری (وهابیت) و پاسخ به شبهات علی اصغر رضوانی

۷۶ – سیاحت غرب آقا نجفی قوچانی

۷۷ – سیمای امام مهدی علیه السلام در شعر عربی دکتر عبد اللهی

۷۸ – سیمای جهان در عصر امام زمان علیه السلام(دوجلدی) محمّد امینی گلستانی

۷۹– سیمای مهدی موعودعلیه السلام در آئینه شعر فارسی محمد علی مجاهدی (پروانه)

۸۰ – شرح زیارت جامعه کبیره (ترجمه الشموس الطالعه) محمّد حسین نائیجی

۸۱– شمس وراء السحاب/ عربی السیّد جمال محمّد صالح

۸۲ – صبح فرا می رسد مؤسسه فرهنگی تربیتی توحید

۸۳ – ظهور حضرت مهدی علیه السلام سید اسد اللّه هاشمی شهیدی

۸۴ – عاشورا تجلّی دوستی و دشمنی سید خلیل حسینی

۸۵ – عریضه نویسی سید صادق سیدنژاد

۸۶– عطر سیب حامد حجّتی

۸۷– عقد الدرر فی أخبار المنتظرعلیه السلام/عربی المقدس الشافعی

۸۸ – علی علیه السلام مروارید ولایت واحد تحقیقات

۸۹ – علی علیه السلام و پایان تاریخ سید مجید فلسفیان

۹۰– غدیرخم (روسی، آذری لاتین) علی اصغر رضوانی

۹۱ – غدیرشناسی و پاسخ به شبهات علی اصغر رضوانی

۹۲– فتنه وهابیت علی اصغر رضوانی

۹۳ – فدک ذوالفقار فاطمه علیها السلام سید محمد واحدی

۹۴ – فرهنگ اخلاق عباس اسماعیلی یزدی

۹۵ – فرهنگ تربیت عباس اسماعیلی یزدی

۹۶- فرهنگ درمان طبیعی بیماری ها(پخش) حسن صدری

۹۷- فوز اکبر محمد باقر فقیه ایمانی

۹۸ – فریادرس حسن محمودی

۹۹- قصه های تربیتی محمّد رضا اکبری

۱۰۰ – کرامات المهدی علیه السلام واحد تحقیقات

۱۰۱ – کرامت های حضرت مهدی علیه السلام واحد تحقیقات

ص:۶۶

۱۰۲ - کمال الدین وتمام النعمه (دو جلد) شیخ صدوق رحمه الله/منصور پهلوان

۱۰۳ - کهکشان راه نیلی (مجموعه اشعار) حسن بیاتانی

۱۰۴ - گردی از رهگذر دوست (مجموعه اشعار) علی اصغر یونسیان (ملتجی)

۱۰۵ - گفتمان مهدویت آیت اللّه صافی گلپایگانی

۱۰۶ - گنجینه نور و برکت، ختم صلوات مرحوم حسینی اردکانی

۱۰۷ - مام فضیلت ها عباس اسماعیلی یزدی

۱۰۸ - مشکاه الانوار علّامه مجلسی رحمه الله

۱۰۹ - مفرد مذکر غائب علی مؤذنی

۱۱۰ - مکیال المکارم (دو جلد) موسوی اصفهانی/ حائری قزوینی

۱۱۱ - منازل الآخره، زندگی پس از مرگ شیخ عباس قمی رحمه الله

۱۱۲ - منجی موعود از منظر نهج البلاغه حسین ایرانی

۱۱۳ - منشور نینوا مجید حیدری فر

۱۱۴ - موعودشناسی و پاسخ به شبهات علی اصغر رضوانی

۱۱۵ - مهدی علیه السلام تجسّم امید و نجات عزیز اللّه حیدری

۱۱۶ - مهدی منتظرعلیه السلام در اندیشه اسلامی العمیدی / محبوب القلوب

۱۱۷- مهدی موعودعلیه السلام، ترجمه جلد ۱۳ بحار - دو جلد علّامه مجلسی رحمه الله/ارومیه ای

۱۱۸ - مهربان تر از مادر / نوجوان حسن محمودی

۱۱۹ - مهر بیکران محمد حسن شاه آبادی

۱۲۰ - میثاق منتظران (شرح زیارت آل یس) سید مهدی حائری قزوینی

۱۲۱ - ناپیدا ولی با ما / (فارسی ،ترکی استانبولی، انگلیسی، بنگالا) واحد تحقیقات

۱۲۲ - نجم الثاقب میرزا حسین نوری رحمه الله

۱۲۳- نجم الثاقب(دوجلدی) میرزا حسین نوری رحمه الله

۱۲۴- ندای ولایت بنیاد غدیر

۱۲۵ - نشانه های ظهور او محمد خادمی شیرازی

۱۲۶- نشانه های یار و چکامه انتظار مهدی علیزاده

۱۲۷ - نگاهی به مسیحیت و پاسخ به شبهات علی اصغر رضوانی

۱۲۸ - نماز شب واحد پژوهش مسجد مقدّس جمکران

۱۲۹ - نهج الکرامه گفته ها و نوشته های امام حسین علیه السلام محمّد رضا اکبری

۱۳۰- و آن که دیرتر آمد الهه بهشتی

۱۳۱ - واقعه عاشورا و پاسخ به شبهات علی اصغر رضوانی

۱۳۲ - وظایف منتظران واحد تحقیقات

۱۳۳ - ویژگی های حضرت زینب علیها السلام سید نور الدین جزائری

۱۳۴- هدیه احمدیه/(جیبی، نیم جیبی) میرزا احمد آشتیانی رحمه الله

۱۳۵ - همراه با مهدی منتظر مهدی فتلاوی/بیژن کرمی

۱۳۶- یاد مهدی علیه السلام محمد خادمی شیرازی

۱۳۷ - یار غائب از نظر(مجموعه اشعار) محمد حجّتی

۱۳۸ - ینابیع الحکمه/عربی - پنج جلد عباس اسماعیلی یزدی

جهت تهیه و خرید کتاب های فوق، می توانید با نشانی:

قم - صندوق پستی ۶۱۷ ، انتشارات مسجد مقدّس جمکران مکاتبه و یا با شماره تلفن های ۷۲۵۳۷۰۰ ، ۷۲۵۳۳۴۰ - ۰۲۵۱ تماس حاصل نمایید.

کتاب های درخواستی بدون هزینه پستی برای شما ارسال می گردد.

سایر نمایندگی های فروش:

تهران: ۶۶۹۳۹۰۸۳ ، ۶۶۹۲۸۶۸۷ - ۰۲۱

یزد: ۶۲۴۶۴۸۹، ۲-۶۲۸۰۶۷۱ - ۰۳۵۱

فریدونکار: ۱۴ - ۵۶۶۴۲۱۲ - ۰۱۲۲

ص:۶۸

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹